

UU § 47

Dnr 2019/106 04

Översyn av kostnadsutjämningsmodellen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade den 3 november 2016 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av systemet för kostnadsutjämningsmodell för kommuner och landsting.

I oktober 2018 inlämnades slutbetänkandet, *Lite mera lika. Översyn av kostnadsutjämningsmodellen för kommuner och landsting* (SOU 2018:74). Svar inlämnas senast den 17 maj.

Rättviks kommun anser att det är positivt att kostnadsersättningarna i de olika delmodellerna uppdateras och att variablerna i delmodellerna setts över och förslag på nya tagits fram. Kommuner och landsting ansvarar för en stor del av det offentliga åtagandet. Dessa verksamheter ska bedrivas likvärdigt över hela landet, vilket kostnadsutjämningsmodellerna ska vara med och bidra till.

Synpunkter:

Kapitel 6: Socioekonomi, gles bebyggelse och löner

Resonemanget som utredaren för kring att det är bättre att utjämna för socioekonomiska skillnader än att utjämna för kostnader som kan uppstå till följd av skillnader i befolkningens härkomst instämmer vi i. Vi instämmer också i att det är nödvändigt att glesbygdsförhållanden beaktas i utjämningsmodellen.

Kapitel 7: Kostnadsutjämningsmodell för kommuner

Rättviks kommun tillstyrker förslagen i delmodellerna 7.2 **förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg** samt 7.3 **förskoleklass och grundskola**. Förslaget i delmodell 7.2 att 40 miljoner kronor ska fördelas för merkostnader i glesbygd är positivt.

I delmodell 7.4 **gymnasieskola** tillstyrks förslagen delvis. SKL menar att gymnasie modellen saknar regelrätt socioekonomisk variabel, även om programvals faktorn till viss del beaktar detta genom att samtliga elever tillskrivs en kostnad. Utredarens förslag förstärker programvals faktorns socioekonomiska prägel genom att inkludera 16-18-åringar som inte går i gymnasiet. Därmed uppstår en risk att programvalsberäkningen kan komma att kompensera en kommun två gånger för samma individ, dels när individen inte går gymnasiet som 16-18-åring, dels när den är 19-20 år och går i gymnasiet. Rättviks kommun instämmer i SKL:s kommentar.

Kommunstyrelsens utvecklingsutskott

UU § 47 forts

Kommunal vuxenutbildning, delmodell 7.5, kommunen tillstyrker att den nya delmodellen införs. Skillnader i utbildningsnivå och mottagande av nyanlända är stora mellan landets kommuner och komponenterna i den nya modellen bedöms var relevanta.

Delmodell 7.6, **individ och familjeomsorg**, förslaget tillstyrks delvis. Sveriges Kommuner och Landsting har under lång tid kritiserat variabeln ”långvarigt ekonomiskt bistånd”, eftersom den ger negativa kommunalekonomiska incitament att reducera antalet individer med långvarigt försörjningsstöd. Det medför att kommuner som har höga ambitioner och är framgångsrika med sitt arbete att begränsa det passiva biståndstagandet får ett försämrat utfall i kostnadsutjämnningen med 110 000 kronor per individ. Det skapar negativa incitament när kommunerna förlorar ekonomiskt på detta, trots att åtgärderna med all sannolikhet är positiva både för individen och samhällsekonomin. Rättviks kommun instämmer i SKL:s synpunkt att det mot denna bakgrund är positivt att utredaren föreslår att variabeln tas bort.

Sveriges Kommuner och Landsting anser att det inte är förenligt med kostnadsutjämnningens principer att ytterligare öka delmodellens påverkbarhet. Förbundet anser att officiella data i stället bör användas. Ett sådant alternativ är *andel barn i hushåll med inkomst under 60 procent*. Förklaringsgraden sjunker visserligen med några procentenheter till 53 procent, men det är mindre viktigt i jämförelse med att delmodellens opåverkbarhet väsentligen stärks. Rättviks kommun instämmer i SKL:s kommentar

Rättviks kommun tillstyrker förslaget för delmodell 7.7 **äldreomsorg**. Den nya komponenten för hemtjänst i glesbygd välkomnas och att normkostnadernas indelning ändras från civilstånd till samboende/ensamboende.

De nya normkostnaderna bygger på en uppräknig av 2009 års beräkningar. Äldreomsorgen står inför stora utmaningarna. Antalet 80-åringar ökar med 30 procent till 2025. Kommer behovet av äldreomsorg vara oförändrat mellan de olika åldersgrupperna eller förändras i takt med att livslängden ökar? SKL:s prognos för äldreomsorgsmodellen pekar på en kraftigt ökad omfördelning från dagens 9 mdkr till 17 mdkr (år 2030). Rättviks kommun instämmer i SKL:s synpunkt att det därför kommer att bli särskilt viktigt att följa vård- och omsorgsutvecklingen för de olika åldersgrupperna.

Förslagen i delmodell 7.8 **infrastruktur och skydd** tillstyrks.

Gator och vägar avviker från andra verksamheter genom betydande intäktsskillnader mellan kommuner. Den nuvarande och föreslagna

Kommunstyrelsens utvecklingsutskott

UU § 47 forts

kompensationen beaktar inte dessa intäkter, främst från parkeringsavgifter. Rättviks kommun instämmer i SKL:s kommentar att det i kommande utredningar bör studeras om intäkterna påverkar kommunernas strukturella behov, vilket i så fall bör ingå i kostnadsutjämnningen.

Det ökade stödet till räddningstjänsten i glesbygd välkomnas.

Förslagen i delmodell 7.9 **verksamhetsövergripande kostnader** tillstyrks. Det ökade stödet för administration och politisk verksamhet i glesbygd välkomnas.

Kapitel 9: Kollektivtrafik

Förslagen i delmodellen **kollektivtrafik** innebär förändrade länsvisa standardkostnader. Med hänvisning till att delmodellen är gemensam för både kommuner och landsting fördelas effekterna av de förändrade standardkostnaderna med hälften till kommunerna och med hälften till landstingen, trots att kollektivtrafiken i många fall överförs till landstingen via skatteväxling med betydligt mer än 50 %. Det vore önskvärt att effekterna fördelades i förhållande till skatteväxlad andel av verksamheten.

Beslutsunderlag

Lite mera lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta yttrandet enligt upprättat förslag.

Ekonomichef Ann Lissåker föredrog ärendet.

Yttranden

Anki Dåderman (S), Per Mårthans (KD) och Örjan Furn (M) yttrade sig i ärendet.

Yrkanden

Örjan Furn (M) yrkade bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Utvecklingsutskottets beslut

- Anta yttrandet enligt upprättat förslag.

Sändlista: Finansdepartementet